

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 514a-515c

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέεικασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς ἀχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παραφοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυμαστοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἐωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἰοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήσονται ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρῶεν; Ἀνάγκη.

Τί δ' εἰ καὶ ἡχώ τὸ δεσμωτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι; ὅποτε τις τῶν παριόντων φθέγγαστο, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριοῦσαν σκιάν;

Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.

Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθὲς ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.

Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.

A1. α. Να εντοπίσετε και να παραθέσετε εντός εισαγωγικών το αντίστοιχο χωρίο του κειμένου όπου διαφαίνεται:

1. το ειδικό θέμα της αλληγορίας του σπηλαίου.
2. η καθήλωση των δεσμωτῶν να βλέπουν μονάχα στον μπροστινό τους τοίχο.
3. η δυνατότητα των δεσμωτῶν να συνομιλοῦν μεταξύ τους και να ανταλλάσσουν απόψεις για τα τεκταινόμενα.
4. η δυνατότητα των παραφερόντων να συνομιλοῦν μεταξύ τους.
5. η σύγχυση του συνομιλητῆ του Σωκράτη για ὅσα ο δεύτερος του εξιστορεῖ.
6. η φράση-κλειδί του φιλοσόφου ὥστε να γίνει αντιληπτός ο συμβολισμός.

Μονάδες 6

β. Αφού εξηγήσετε αδρομερῶς (σύντομα) την τεχνική της αλληγορίας που αξιοποιεῖ ο φιλόσοφος στον μύθο του σπηλαίου (μονάδες 2), να παραθέσετε τέσσερα (4) στοιχεία του κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 2).

Μονάδες 4

B1. Αφού αναφέρετε πού ανάγεται ο πυρήνας της εικόνας του σπηλαίου (μονάδες 2) να παραθέσετε ερμηνευτικά σχόλια για τον αποσυμβολισμό των ὄρων που ακολουθοῦν (μονάδες 8): *το σπήλαιο, οι δεσμώτες, τα δεσμά-οι αλυσίδες, ο ἥλιος ως πηγὴ φωτός.*

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στο παρακάτω κείμενο, ο αρχαϊκός λυρικός ποιητὴς Αλκαίος, παραλληλίζει αλληγορικά ἓνα ακυβέρνητο πλοίο που σπαράζεται ἀπὸ τρικυμία και θαλασσοταραχὴ, με την εμφύλια διαμάχη στην πατρίδα του, το νησί της Λέσβου, [τρικυμία στη θάλασσα=πόλεμος στην πολιτεία, πλοίο=πολιτεία που σπαράζεται] τον 6ο αἰώνα π.χ

Ακατανόητη σ' ἐμέ η στάσις των ανέμων.

Το ἓνα κύμα στροβιλίζεται ἀπὸ δῶ

το άλλο από κει, κι εμείς στη μέση
πλέουμε σε μαύρο πλοίο
ταλαιπωρημένοι απ' τον κακό καιρό.
Νερό καλύπτει του καταρτιού τη βάση
και ήδη τα ιστία είναι διαμπερή.
Ρακένδυτο το σκάφος.
Θυμώνουν οι άγκυρες.

Αφού προβείτε σε μια σύντομη περιγραφή της εικόνας του σπηλαίου όπως περιγράφεται από τον Πλάτωνα στο πρωτότυπο κείμενο, να εντοπίσετε κοινά στοιχεία στον τρόπο χρήσης του σχήματος της αλληγορίας από τον Αλκαίο και τον φιλόσοφο.

Μονάδες 10

B3. α. Να εντοπίσετε στο αρχαίο κείμενο τις λέξεις που παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες της νέας ελληνικής: **έπος, γεωμέτρης, οικολογία, πτηνό, μοναστήρι, Κύκλωπας, ισθμός, λαθραίος.**

Μονάδες 8

β. Να δημιουργήσετε ισάριθμα **ονοματικά σύνολα** στα **νέα ελληνικά** στα οποία οι ακόλουθες λέξεις θα χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία από αυτήν του κειμένου (επιτρεπτές οι αλλαγές σε πτώση, γένος, αριθμό των όρων): **φύσιν, πάθει, είσοδος, δεσμός.**

Μονάδες 4

B4. Να γράψετε δίπλα στην καθεμία από τις παρακάτω θέσεις τη λέξη **ΣΩΣΤΟ**, αν είναι σωστή ή τη λέξη **ΛΑΘΟΣ**, αν είναι λανθασμένη.

1. Ο ίδιος ο Πλάτωνας αποκαλύπτει στην 7^η επιστολή του ότι στα νιάτα του ασχολήθηκε ενεργά με την πολιτική.
2. Ο δραματικός χρόνος της *Πολιτείας*, δηλαδή η χρονική στιγμή κατά την οποία εκτυλίσσεται η υπόθεσή της, εκτιμάται πως είναι το 421 π. Χ.
3. Το βασικό θέμα που πραγματεύεται η πλατωνική *Πολιτεία* είναι η παιδεία και η επίδρασή της στην ανθρώπινη φύση.
4. Ο Θρασύμαχος διασχυρίζεται ότι δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό.

5. Στην αγωγή των φυλάκων, κορωνίδα της εκπαιδευτικής πορείας είναι η πενταετής (από τα 30 ως τα 35) σπουδή της διαλεκτικής (φιλοσοφία) που οδηγεί στην ύψιστη μορφή γνώσης, δηλαδή στην αναζήτηση της ουσίας όλων των πραγμάτων και στην θέαση του Αγαθού.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Δημοσθένης, Περὶ τῶν συμμοριῶν, 3-4)

Πολλοὶ Ἀθηναῖοι πολιτικοί, θορυβημένοι ἀπὸ τις φήμες ὅτι ὁ Πέρσης βασιλιάς Ἀρταξέρξης ὁ Γ΄ ετοίμαζε στρατό, πίστευαν ὅτι ἡ Ἀθήνα ἔπρεπε νὰ προλάβει ἐνδεχόμενη ἐπίθεσή του καὶ νὰ του κηρύξει τὸν πόλεμο, επικεφαλῆς μίας συμμαχίας τῶν Ἑλλήνων. Ἀντίθετη ἀπόψη εἶχε ὁ Δημοσθένης, ὁ ὁποῖος, ὡστόσο, θεωροῦσε τὴ συγκυρία κατάλληλη γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου. Κάτι τέτοιο θὰ ἦταν, κατὰ τὴν ἀπόψή του, ἐφικτό με τὴν ἀναδιοργάνωση τῶν συμμοριῶν, δηλαδή τῶν φορολογικῶν συλλόγων ποὺ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τοὺς πλούσιους Ἀθηναίους καὶ εἶχαν ὡς σκοπὸ τὴν κατανομή τῶν ἐξόδων γιὰ τὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ στόλου. Ὁ λόγος ἐκφωνήθηκε γύρω στο 354/3 π.Χ.

Ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων εἶναι βασιλέα, οὐ μὴν διὰ τοῦτο παραινέσαιμ' ἂν μόνοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι· οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ὁρῶ κοινούς ἀλλήλοις ὄντας φίλους, ἀλλ' ἐνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας ἢ τισιν αὐτῶν. Ἐκ δὴ τῶν τοιούτων νομίζω συμφέρειν ὑμῖν τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου τηρεῖν ὅπως ἴση καὶ δικαία γενήσεται, παρασκευάζεσθαι δ' ἃ προσήκει πάντα καὶ τοῦθ' ὑποκεῖσθαι. Ἡγοῦμαι γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὲν ἐναργῆς γένοιτο καὶ σαφές ὡς βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ, κἂν συμμαχήσαι καὶ χάριν μεγάλην ἔχειν τοῖς πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἐκείνῳ ἀμυνομένοις· εἰ δ' ἔτ' ἀδήλου τούτου καθεστηκότος προαπεχθισόμεθα ἡμεῖς, δέδια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν, ὑπὲρ ὧν προνοούμεθα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

τηρέω -ῶ: προσέχω **ὑπόκειται** (παθητικῆς διάθεσης): ἀποτελεῖ τὴ βάση, τὸ θεμέλιο
προαπεχθάνομαι: γίνομαι ἐκ τῶν προτέρων μισητός, επισύρω πρώτος τὸ μῖσος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα: «*Ἐγὼ νομίζω ... ἐκεῖνον ἀμυνομένοις.*»

Μονάδες 20

Γ2. Ποια πολιτική συμφέρει, κατά τον Δημοσθένη, να ακολουθήσουν οι Αθηναίοι απέναντι στον Πέρση βασιλιά και με ποια επιχειρηματολογία την υποστηρίζει;

Μονάδες 10

Γ3α. Στο απόσπασμα «*Ἐγὼ νομίζω ... ἄρασθαι*»: (i) να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού, (ii) να μεταφέρετε την προσωπική αντωνυμία στη δοτική ενικού του α' προσώπου και (iii) να γράψετε τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου *ἐχθρὸν* στην ίδια πτώση, γένος και αριθμό.

(μονάδες 5)

β. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται:

ἄρασθαι: τον ίδιο τύπο στον ενεστώτα

ὄρῳ: το α' πληθυντικό οριστικής παρατατικού

γενήσεται: το β' ενικό προστακτικής παρακειμένου

ἡγούμαι: το γ' ενικό ευκτικής στον ίδιο χρόνο

ἔχειν: το β' πληθυντικό υποτακτικής αορίστου β'

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4α. *ἐχθρὸν, τῶν ἄλλων, πρὸς αὐτόν, ὄντας, τισιν, τηρεῖν:* να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις.

(μονάδες 6)

Γ4β. «*εἰ δ' ἔτ' ἀδήλου τούτου καθεστηκότος προαπεχθησόμεθα ἡμεῖς, δέδια, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν, ὑπὲρ ὧν προνοοῦμεθα.*»: στο παραπάνω απόσπασμα, (i) να γράψετε την υπόθεση και την απόδοση του υποθετικού λόγου και να προσδιορίσετε το είδος του (μονάδες 2), (ii) να χαρακτηρίσετε συντακτικά την πρόταση *μὴ τούτοις μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν* ως προς το είδος και τη συντακτική λειτουργία της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μολύβι μόνο για σχέδια, διαγράμματα και πίνακες.
5. Να μη χρησιμοποιήσετε χαρτί μιλιμετρέ.
6. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
7. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
8. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΣΙΚΑΚΗΣ (ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ)
ΜΑΡΙΑ ΜΠΙΤΣΙΚΑ (ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ)